

Mohamed Ajouaou
M-Zine, april 2003

Over samenlevingsvormen en islam

Een anoniem pastoraal gesprek.

- "Ja, goede morgen, meneer. Ik wil u iets vragen. Mijn zus is weggelopen en gaat vermoedelijk met een Nederlander samenwonen. Mag dat in de islam? Wat zegt de islam daarover?
- Mag ik eerst weten hoe u aan mijn telefoonnummer bent gekomen, mevrouw?
- Ja, ik was aan het surfen op internet, op zoek langs trefwoorden als 'vrouw' en 'islam' en toen kwam ik uw naam tegen. Een artikel van u sprak mij erg aan. Onderaan stond uw telefoonnummer. Er staat ook dat u theoloog bent. Klopt dat?
- Weet u dat ik geen imam ben? Ik ben dus niet bevoegd om religieuze decreten (fatwa's) uit te vaardigen. Ik kan hooguit met u van gedachten wisselen. Vanuit mijn optiek.
- Hoe denk u dan daarover?
- Waarover?
- Dat mijn zus is weggelopen en dat ze bij een Nederlander gaat intrekken. Dat is toch dubbel 'haram'?
- U gaat voor mij te snel. Wat is er precies aan de hand? Waarom wil u mijn mening weten?
- Zij is nog zo jong, net de wettelijke volwassenheidsgrens gepasseerd. Ik ben zo boos op haar.
- Wat maakt je boos in haar?
- Zij heeft haar moeder in de steek gelaten. Ik kan me voorstellen dat de situatie thuis, met name de autoritaire houding van het mannelijke gedeelte, ondraaglijk voor haar is geworden, maar ze had niet weg moeten gaan.
- U zei net dat zij haar achttiende lente achter de rug heeft. Zeker op zo'n leeftijd mag iemand, hoe pijnlijk ook voor de anderen, eigen beslissingen nemen en deze beslissingen dienen vervolgens gerespecteerd te worden.
- Ik vind het zo zielig voor mijn moeder. Straks krijgt zij de schuld. Ik maak me grote zorgen om haar.
- U hebt met uw moeder te doen.
- Mijn moeder komt alleen buiten in gezelschap van mijn weggelopen zusje. Zij was zo goed voor haar. Weet u? Nu valt alles weg.
- Hm, hm.
- Ik denk dat het beter voor haar is als ze terugkomt. Zij is slecht bezig. Als de vader, nu in het buitenland, erachter komt dan valt de familie uit elkaar'.
- Hm.
- Ik heb haar telefoonnummer achterhaald en heb haar gesproken. Ik heb ook een vermoeden waar ze schuil zit. Wat ik ook tegen haar zeg, zij wil niet terug. Wilt u misschien met haar praten? Misschien kunt u haar overtuigen.
- Waarvan?
- Om zo spoedig mogelijk naar huis te gaan.
- Voor uw moeder en vanwege de familie eer?
- (stilte)...
- Ik denk dat uw zusje goed over haar beslissing heeft nagedacht. Zoiets doe je niet zomaar. Háár vragen om een stap terug te zetten zal haar alleen maar meer pijn en verdriet bezorgen. Zij zou nu juist behoefte hebben aan rust. Naar mijn inzicht is het enige wat misschien helpt, het schrijven van een briefje met de mededeling dat u haar liefheeft en dat u voor haar klaar staat wanneer zij u nodig heeft. Als zij daar aan toe is, neemt zij contact op. Elke opgedrongen toenadering van uw kant zal de afstand alleen maar groter maken.

- Ik weet zeker dat ze een gehaaste beslissing heeft genomen. Weet u! Ik ben bang dat ze spijt gaat krijgen. Ik had het met haar laatst over die Marokkaanse jongen met wie zij toch wilde trouwen. De vader en broer zaten dwars. Ik zei tegen haar: misschien komt het wel goed. Wacht maar. Nu zegt ze niets met haar Nederlandse huisgenoot te hebben, maar... Nou ja, weet u, misschien krijgt ze wel spijt. Ik ben ook tien jaar geleden weggegaan en sinds acht jaar met een autochtoon samenwonend... Nee, ik wilde niet trouwen. Dat vond ik een brug te ver. In feite vind ik het niet geloofwaardig om mijn zusje om te praten, en dit laat ze ook merken: 'waarom ben jij dan gegaan, jij nu met je luxueuze leven?' Ik ben kennelijk haar voorbeeld en daar heb ik veel moeite mee. Ben ik een goed voorbeeld dan, vraag ik me af. Ik ben laatst vaak aan het bidden geraakt. Ik heb een goed gevoel bij de gedachte aan God, maar ik ben ook een beetje bang. Ben ik al deze jaren goed bezig geweest? Had ik van God deze verbintenis mogen aangaan? Moet ik er niet een punt achter zetten en nieuw schip maken? Ik weet het, zo'n lieve man als deze kan ik niet vinden. Hij houdt van mij en ik van hem en hij doet alles voor mij. Maar goed, ik ga ook niet op zoek of zo. Ik ga terug naar mijn moeder, dan maak ik háár misschien gelukkig, of ik ga verder als een kloosterlinge door het leven. Ik weet het gewoon niet!"

Het bovenstaande is een reconstructie van een anoniem gesprek met een jonge Marokkaanse vrouw. Daarna volgden uren lange gesprekken, waarin ik vooral een luisterend oor heb geboden. Maar ik kon niet aan de verleiding weerstaan om af en toe mijn eigen lezing met haar te delen. Op haar vraag of ze niet al acht jaar heeft gezondigd door met een niet-moslim te trouwen was mijn antwoord dat, strikt vanuit het recht bekeken, zij die stap inderdaad niet had moeten zetten. Echter gezien haar omstandigheden is het goed te rechtvaardigen. Haar man heeft haar bescherming geboden die ze hard nodig heeft. Daar moet ze God dankbaar voor zijn. Wat als zij ten prooi viel aan de menselijke hyena's (lover boys, bijvoorbeeld)?

Wij namen ook de soera onder de loep die een verbintenis met een niet-moslim man verbiedt. Naar de gangbare interpretatie speelt hier het feit dat de vrouw zwak, machteloos en ondergeschikt is aan de man, zoals toen in de patriarchale samenlevingen de gewoonte was. Het lag voor de hand dat de moslimvrouw het geloof van de niet-moslim man zou volgen. Niet praktisch in een tijd dat de islamitische gemeenschap nog opgebouwd moest worden. Nu heeft deze jonge vrouw een geheel eigen mening. Zij is geheel zelfstandig en geheel onafhankelijk. Zij mag bij haar vriendin logeren; zij studeert; zij neemt, als ze daar behoefte aan heeft een sigaretje en een Jägermeistertje. Zij mag bidden en vasten, zij mag moslim zijn en blijven. Kortom, zij laat zich niets opdringen door haar, vermoedelijk humanistische, man, die zelf dat ook niet wil. Zijn dit geen feiten die haar engelen een oogje kunnen doen luiken?

En ja, als ze zegt dat haar familie haar beslissing nooit heeft geaccepteerd, dan is dat een cultureel en geen religieus probleem. En als ze zegt dat ze niet met haar schoonmoeder kan opschieten, dan is dat een universeel probleem.